

Patryk Dobkiewicz

Mediated political discourse:
Self-presentation on social media and ideological shift in
interpreting

Mediacja dyskursu politycznego: Samoprezentacja w
mediach społecznościowych i przesunięcie ideologiczne
w tłumaczeniu ustnym

Streszczenie

W ramach coraz bardziej zmediatyzowanej i wielojęzycznej sfery publicznej, radykalne dyskursy polityczne przechodzą cykliczne procesy mitygacji, które normalizują ich obecność w szerszej debacie politycznej. Rekontekstualizacja takich dyskursów w różnych obszarach społecznych została powiązana ze zmianami nie tylko w użyciu języka, ale także w sposobach postrzegania bieżących zagadnień społecznych społeczno-politycznych. Dotychczasowo marginalne radykalne głosy znajdują nagłośnienie w mediach społecznościowych, a w ramach komunikacji pośredniczonej przez tłumaczy ustnych, radykalne przemówienia polityczne zostają łagodzone w językach docelowych.

Chociaż mediacja dyskursu politycznego spotkała się ze znaczącą uwagą ze strony naukowców, jej konkretne realizacje w multimodalnych postach na mediach społecznościowych oraz w tłumaczeniu symultanicznym są w dalszym ciągu niedostatecznie zbadane. Niniejsza rozprawa doktorska będąca cyklem publikacji stanowi próbę wypełnienia tej luki w badaniach naukowych poprzez zgłębienie samoprezentacji radykalnych aktorów politycznych na będącym platformą opartą na obrazach Instagramie oraz w tłumaczeniu symultanicznym nacechowanych ideologicznie wystąpień parlamentarnych. Na przestrzeni trzech artykułów, bieżąca rozprawa podejmuje jako nadrzędny cel zbadanie tego, jak różne rodzaje mediacji dyskursów mogą prowadzić do mitygacji radykalnych tekstów politycznych w oczach ich odbiorców. Zagadnienie to analizowane jest zarówno w nowych kontekstach jak i z użyciem nowatorskich metod badawczych poprzez połączenie teorii i podejść wywodzących się z Krytycznej Analizy Dyskursu (Critical Discourse Studies), studiów nad mediami społecznościowymi oraz badań nad tłumaczeniem symultanicznym (Interpreting Studies).

Artykuł 1 (Dobkiewicz 2019) stanowi studium przypadku kampanii prezydenckiej Donalda Trumpa w 2016 roku na platformie Instagram. Analiza multimodalnych tekstów składających się z obrazów i ich podpisów oparta jest na narzędziach podejścia dyskursywno-historycznego (Discourse-Historical Approach) oraz kategoriach analitycznych gramatyki wizualnej. Jej wyniki sugerują, że pozytywna samoprezentacja kandydata została wysunięta na pierwszy plan, podczas gdy negatywna prezentacja innych aktorów społecznych została ograniczona. Kampania została przeanalizowana także w perspektywie trzech kluczowych cech skrajnie prawicowego populizmu, spośród których populistyczny podział społeczeństw na „lud” i „elity” był wizualnie prominentny, acz powierzchowny, autorytaryzm był samozaprzeczący, a natywizm był wyraźnie niedoreprezentowany. Wysunięty zostaje wniosek, że wizualna prezentacja ostatniej z tych cech, która opiera się na dyskryminacji ze względu na pochodzenie etniczne, mogłaby zostać uznana za nazbyt rażąca dla potencjalnych wyborców, w związku z czym została ona odsunięta na dalszy plan. Wnioski te, będące częściowo niezgodnymi z wynikami badań innych obszarów kampanii prezydenckiej tego samego kandydata, wskazuje, że mediacja dyskursu poprzez multimodalne media społecznościowe ma wysoki potencjał mitygacji komunikacji politycznej.

Artykuł 2 (Dobkiewicz, w druku) zajmuje się mediacją dyskursu politycznego poprzez tłumaczenie symultaniczne pomiędzy językiem angielskim i polskim w Parlamencie Europejskim. Artykuł poszerza zakres poprzednich badań nacechowanych ideologicznie przemówień parlamentarnych pośredniczonych przez tłumaczy ustnych oraz zjawiska „przesunięcia ideologicznego” poprzez analizowanie wystąpień aktorów politycznych reprezentujących całe spektrum polityczne w Parlamencie Europejskim. Umiejscawia on również takie badania w ramach podejścia dyskursywno-historycznego i badań nad tłumaczeniem symultanicznym. Analiza komparatywna tekstów źródłowych i docelowych dostarcza dalszych dowodów na istnienie szerokiego wachlarza strategii językowych, które przyczyniają się do przesunięć ideologicznych w tłumaczeniu ustnym, a także pokazuje, że strategię nominacji realizowane są w tekstach docelowych bardziej neutralnie niż strategię predykcji. Nie znaleziono jednak statystycznie znaczącego związku pomiędzy obecnością przesunięć ideologicznych a konkretną orientacją ideologiczną danego tekstu źródłowego. Niemniej jednak, tendencje liczbowe zaobserwowane w zebranych danych wskazują, że proporcjonalnie więcej przesuniętych ideologicznie jednostek leksykalnych zaobserwowano w tekstach skrajnie lewicowych i skrajnie prawicowych niż w tekstach centrowych, co wskazuje kierunek dalszych badań.

Artykuł 3 (Dobkiewicz i in. 2023) stanowi bezpośrednie rozwinięcie poprzedniego badania. Występowanie przesunięcia ideologicznego analizowane jest w wyprodukowanych w warunkach eksperymentalnych tłumaczeniach symultanicznych tekstów o kontrolowanym nacechowaniu ideologicznym. Elementem mającym eksploracyjny charakter jest zmierzenie za pomocą rzetelnego kwestionariusza orientacji politycznej uczestniczących w badaniu tłumaczy. Uzyskane w ten sposób dane włączone są do analizy jako zmienna zależna. Wyniki badania potwierdzają tendencje liczbowe zaobserwowane w Artykule 2, jako że silniejsze nacechowanie ideologiczne lewicowego i prawicowego tekstu źródłowego przekłada się na wyższy współczynnik przesunięć ideologicznych w tekstach docelowych niż w przypadku neutralnych ideologicznie tekstów źródłowych. Orientacja polityczna uczestniczących w badaniu tłumaczy, z kolei, nie ma statycznie znaczącego wpływu na występowanie przesunięć ideologicznych. Wskazuje to na wysokie prawdopodobieństwo tego, że mediacja dyskursu politycznego poprzez tłumaczenie symultaniczne może prowadzić do przesunięcia ideologicznego radykalnych tekstów źródłowych, ale zawodowa neutralność tłumaczy zostaje zachowana w przypadku tłumaczenia wystąpień wysoce nacechowanych ideologicznie. Całościowe wyniki poniższej rozprawy doktorskiej wskazują na to, że teksty polityczne, zwłaszcza te najbardziej nacechowane ideologicznie i najbardziej radykalne, są wysoce podatne na mitygację w wyniku mediacji w postaci strategicznej samoprezentacji i prezentacji innych aktorów społecznych na mediach społecznościowych opartych na obrazach oraz w postaci tłumaczenia symultanicznego debat parlamentarnych.